

Regis & Reginae prodeambulatio recreandi
animi gratia. XXXIX.

39.

RODIT interdum Rex sub vesperam deambulatum in proximam sylvam solus cum primaria conjuge, tectus cervina pelle tam eleganter parata, & varijs coloribus picta, ut nihil elegantius depictum conspici queat. Bini adolescentes latera ejus claudentes, flabella ad ventulum faciendum gestant, tertius globulis aureis & argenteis è cingulo propendenti-ornata sunt ex humeris propendente vel eas cingente musci quodam genere in nonnullis arboribus nascente, adeo venusti, ut sericea stamina videantur. Incundum præbent spectaculum hoc musco onerata arbores: nam è summis nonnumquam ramis etiam præalta arboris ad terram usque demittitur. In venationem aliquando profectus cum aliquot commilitonibus in sylvas habitationi Regis Saturioua vicinas ipsum cum Regina ita comptos reperi.

Porrò monendus lector, omnes istos Regulos, eorumque uxores, corporis cutem puncturis quibusdam varias picturas imitantibus ornare (ut ex sequentibus iconibus videre licet) sic ut interdum in agritudine septem vel octo dierum incidant: puncta tamen loca, herba quadam fricant, quæ tincturam addit indelebilem. Ornatus etiam & magnificentia gratia, digitorum in manibus & pedibus ungues crescere sinunt, quorum latera scabentes concha aliqua, acutissimos reddunt: oris etiam circumferentiam cæruleo colore pingere soliti.

RPJCB

Regni Regine Proclamatio
in Regia
[The following text is extremely faint and largely illegible, appearing to be a formal proclamation or a list of names and titles.]

Regis & Reginae prodeambulatio recreandi XXXIX.
animi gratia.

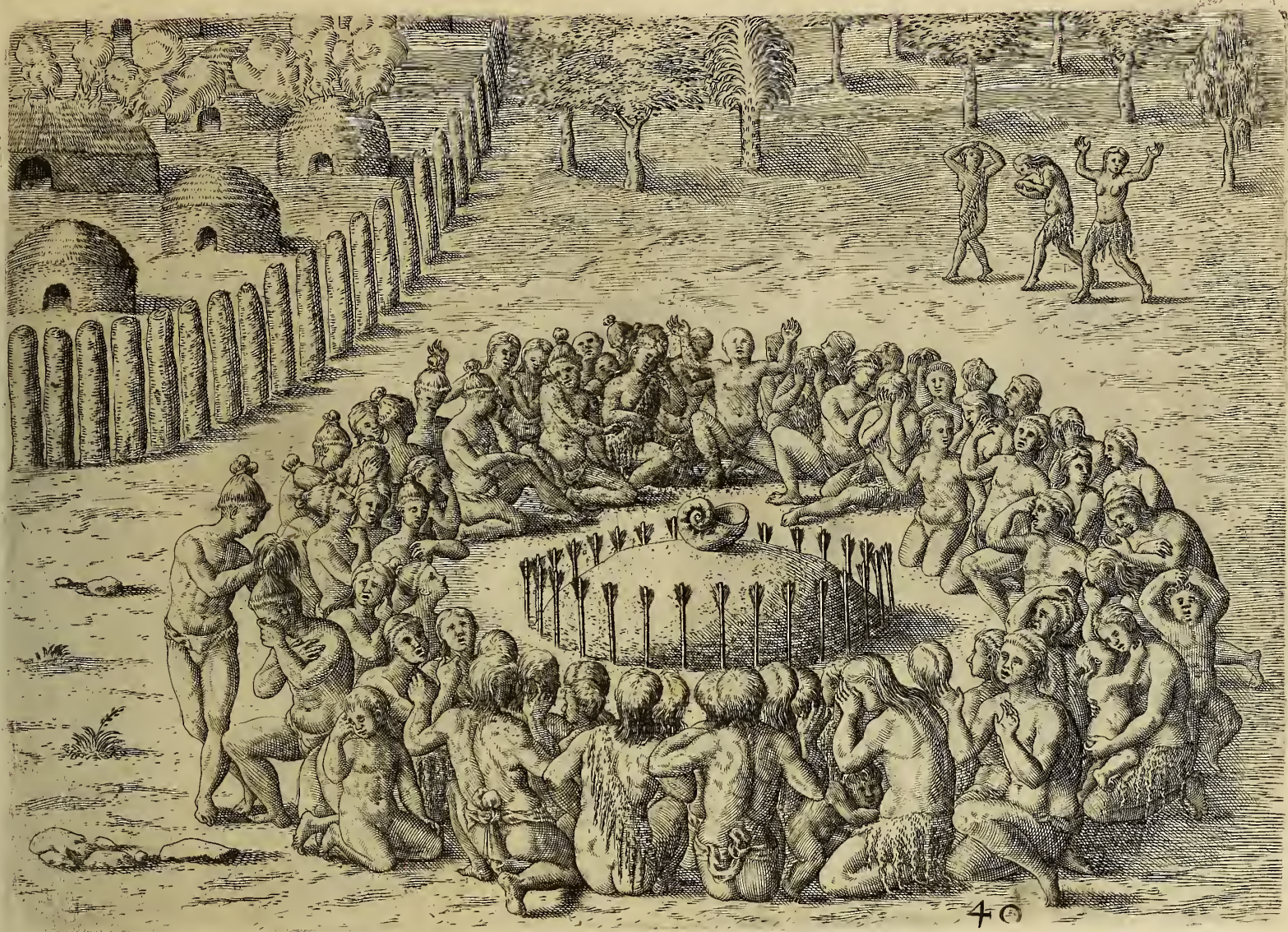
38

RODIT interdum Rex sub vesperam deambulatum in proximam sylvam solus cum primaria conjugē, tectus cervina pelle tam eleganter parata, & varijs coloribus picta, ut nihil elegantius depictum conspici queat. Bini adolescentes latera ejus claudentes, flabella ad ventulum faciendum gestant, tertius globulis aureis & argenteis à cingulo propendentibus ornatus, pone sequitur, pellem ne terram verrat, sustinens. Regina & ejus pedisequæ ornatae sunt ex humeris propendente vel eas cingente musci quodam genere in nonnullis arboribus nascente, tenuibus staminibus in vicem coherentibus catenularum modo prædito, viridis in caeruleum tendentis coloris, adeo venusti, ut sericea stamina videantur. Incundum præbent spectaculum hoc musco oneratae arbores: nam è summis nonnumquam ramis etiam præaltae arboris ad terram usque demittitur. In venationem aliquando profectus cum aliquot commilitonibus in sylvas habitationi Regis Saturioua vicinas ipsum cum Regina ita comptos reperi.

Porrò monendus lector, omnes istos Regulos, eorumque uxores, corporis cutem puncturis quibusdam varias picturas imitantibus ornare (ut ex sequentibus iconibus videre licet) sic ut interdum in agritudine septem vel octo dierum incidant: puncta tamen loca, herba quadam fricant, quæ tincturam addit indelebilem. Ornatus etiam & magnificentia gratia, digitorum in manibus & pedibus ungues crescere sinunt, quorum latera scabentes concha aliqua, acutissimos reddunt: oris etiam circumferentiam caeruleo colore pingere soliti.

Ceremoniæ in Regis & Sacerdotum funere
observatæ.

X L.

DEFUNCTO aliquo Rege ejus Provincia, magna solennitate sepelitur, & eius tumulo crater, è quo bibere solebat, imponitur, defixis circa ipsum tumulum multis sagittis. Filii subditi toto triduo, tribusque noctibus in continuo sunt luctu, & cibo abstinent. Omnes Reges illi amici similiter lugent, & in amoris quo illum prosequantur testimonium, plus quam dimidiatam comam refecant cum viri tum femina. Sex præterea lunis subsequenti- bus, delectæ quædam mulieres singulis diebus magno ululatu Regis mortem ter lugent, diluculo, meridie, & sub noctis crepusculum. Tota Regis suppellectile in ipsius domum illata, ignis inijcitur, & sic omnia incendio absumuntur.

Similiter eorum Sacerdotes defuncti in suis ædibus defodiuntur, ædesque cum tota suppellectile, igne injecto, conflagrant.

12. *Handwritten title in a Gothic script, likely a Latin or German title.*

Large block of handwritten text in a Gothic script, possibly a list or a detailed account. The text is very faint and mostly illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page.

RPJCB

Smaller block of handwritten text at the bottom of the page, including a small diagram or table on the right side. The text is also very faint and illegible.

Auri legendi ratio in rivis e montibus Apalaty decurrentibus.

XLI.

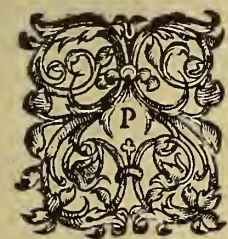

ROCVL ab eo loco, in quo nostra arx extructa fuit, magni sunt montes, Indorum lingua, Apalaty cognominati, e quibus, ut ex topographica charta videre licet, oriuntur tres magni rivus, provolventes arenam, cui multum auri, argenti & aris admixtum est. Eam ob causam illius regionis incolae fossas in rivis faciunt, ut provoluta ab aqua arena, in eas propter gravitatem cadat: diligenter inde educta in certum locum deferunt, & aliquanto post tempore, denuo fossis arenam qua incidit exhaurientes, colligunt, & cymbis impositam per ingens flumen devehunt, a nostris Maii nomine insignitum, quod in mare sese exonerat. Opes qua inde proveniunt, nunc Hispani in suum usum convertere norunt.

RPJC

R O C C O
 A p o l o n i u s
 m a g i s t e r
 o b s e r u a n t i s
 p r o p r i e t a t u m
 p u b l i c a r u m
 i n d e p a r t e
 q u a r t u m
 e r r o r e n o n n e
 e r r o r e n o n n e

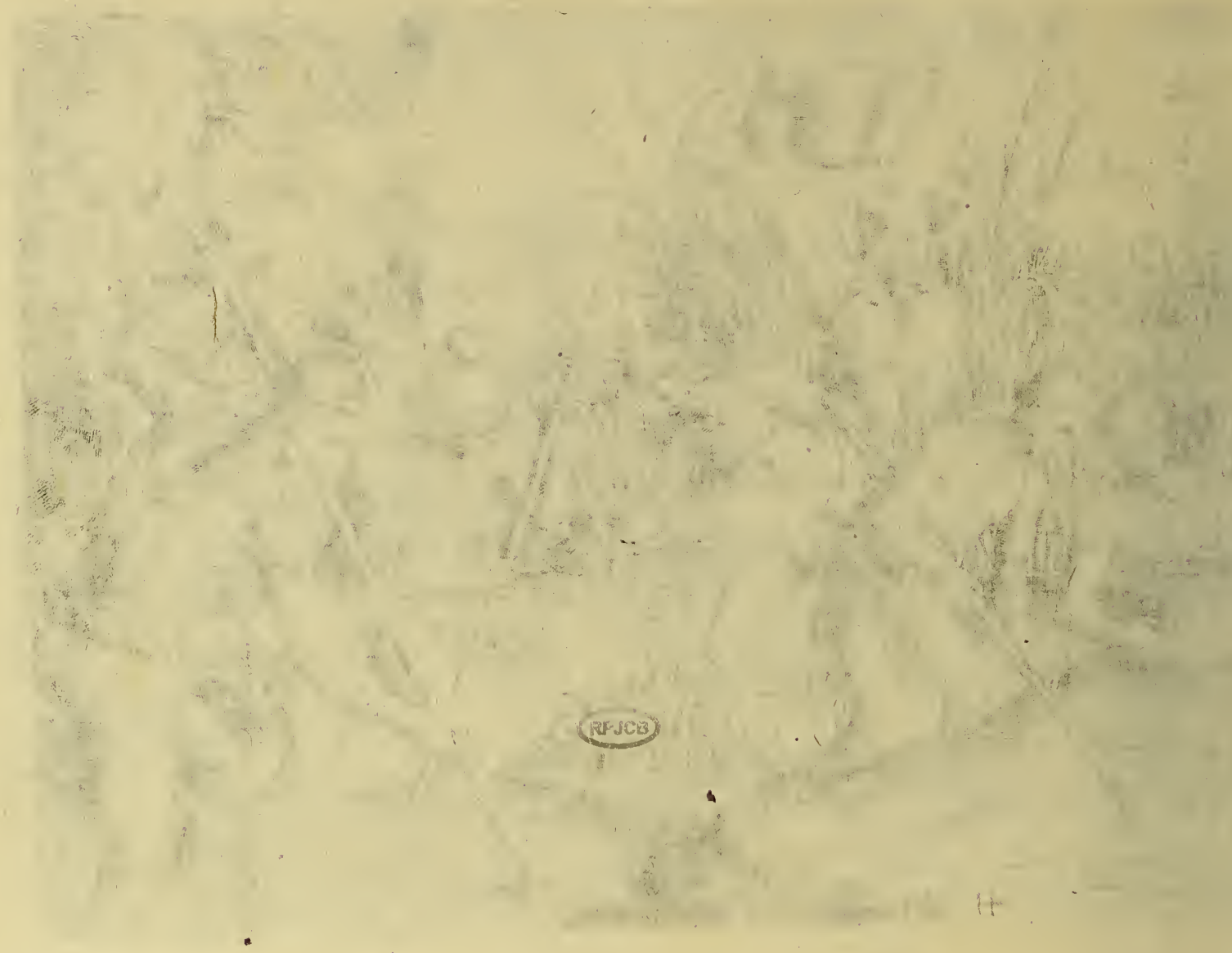

ROCVL ab eo loco, in quo nostra arx extructa fuit, magni sunt montes, Indorum lingua, Apalatcy cognominati, è quibus, ut ex topographica charta videre licet, oriuntur tres magni rivus, provolvunt arenam, cui multum auri, argenti & aris admixtum est. Eam ob causam illius regionis incola fossas in rivis faciunt, ut provoluta ab aqua arena; in eas propter gravitatem cadat: diligenter inde educta in certum locum deferunt, & aliquanto post tempore, denuo fossis arenam quæ incidit exhaurientes, colligunt, & cymbis impositam per ingens flumen devehunt, à nostris Maii nomine insignitum, quod in mare sese exonerat. Opes quæ inde proveniunt, nunc Hispani in suum usum convertere norunt.

111

Ami fandi rari in m...
laxi decurripas.

RFJCB

Faint, illegible text at the bottom of the page, possibly bleed-through from the reverse side or a very light print. The text is arranged in several lines and is difficult to decipher.

PETRI cujusdam Gambie in Compendio meminimus, qui accepta à Laudonniero potestate, suas merces per regionem deferendi negotiationis gratia, tam probè negotiatus erat, ut non modò mediocres opes adquisierit, sed etiam affinitatem cum illius provincie quodam Regulo contraxerit. Ille desiderio captus in nostram arcem ad suos redeundi, tantum apud affinem egit, ut potestatem faceret in arcem proficiscendi, ea tamen conditione, ut intra tot lunas ad ipsum rediret: cymba insuper data, & duo Indi additi qui deducerent. Translatis autem in cymbam quas adquisiverat opibus, Indi comites eum in itinere mactant, dum se inclinat ad ignem excitandum, partim vindictæ causa (nam alter illorum fustibus ab eo regia negotia per Regis absentiam administrante) cæsus fuerat, partim avaritia victi, earum opum quas miles in cymba habebat: quibus direptis fuerunt, quæ res multo tempore celata.

Hæc pictura, ne præcedentium seriem perturbaret, in postremum locum est rejecta: nec expressa fuisset, nisi Compendij auctor illius meminisset.

RPJCB

LIBELLVS siue EPISTOLA

SUPPLICATORIA,
REGI GALLIARVM CA-
ROLO IX. EIVSDEM NOMINIS OBLATA,
per viduas, orphanos, cognatos, affines, & ipsi Franciæ Occidentalis Regi sub-
ditos, quorum consanguinei per Hispanos in ea Galliæ antarcticæ
parte, quæ vulgò FLORIDÆ nomen inuenit, cru-
deliter trucidati perierunt;

Anno 1565.

REx Christianissime, Patriæque Pater potentissime, nos misere-
randa, & ærumnosæ sortis personæ, rerum omnium inopes,
animasque despondentes, viduæ, orphani, filij, filiolæque, pa-
rentibus orbat, iuuenes senesque pariter, humillimè nos cum
fletibus ac lachrymis profusissimis ad pedes Regiæ M. V. pro-
ijcimus, & protectionem eius confugimus, ærumnas & tribulationes nostras,
coram Clementissima M. V. & parentum nostrorum, maritorum, liberorum
fratrum, nepotum, consanguineorum, coniunctorum & affinium (ô horren-
dum spectaculum) lanienam tam miserabilem deplorantes ex animo, eorum-
que fatum lachrimabile M^{ti} V. declaratum venimus.

Ceciderunt enim ex illorum numero, in prouincia FLORIDA, plures
quàm noningenti, tam viri, quàm sceminæ, cum infantibus simul innocenti-
bus immerentibusq;, qui omnes à Petro Melendesio & militibus eius Hispanis
crudeliter, & more plane barbaro trucidati sunt.

Cùm itaque factum hoc truculentum, non auditu tantùm efferum, im-
mane atque execrandum: verum etiam M^{tis} V. subditorum cruor innocuus
turpiter ac nullo merito profusus atque immolatus sit: DEI fidem iustitiámq;
testamur, ac à M^{te} V. suppetias opemq; imploramus, contra feroces hosce &
detestabiles latrones, ne innocentia, sanguinisq; nostri profusione, nunc inulta
manente, DEVM aliquando atque homines ultores sibi exposcitura sit.

A M^{te} igitur V. officij ratio exigit, non solùm ditionis & potestatis suæ
subditos, æquitate & iustitia, legumq; vinculis sibi astrictos habere; verum

Epistola supplicatoria

etiam eosdem sub Maiestatis V. protectione defensos, saluos, tutos, quietosque præstare.

Id verò maxime afflictis nobis miseris & oppressis nunc à Maiestate V. expetendum, qui diuino auxilio præfato, ad V. Maiestatis opem omni spe atque fiducia, tanquam ad sacram anchoram confugimus, & huic soli nos subiectos offerimus. Obscrantes M^{tem} V. vt nos auxilio, defensione & protectione liberatos saluosque factos velit, dum factum vulnusq; adhuc recens est, dum Gallorū animis dolor ingrauescit. Sic enim patrem familiās se nobis benignissimum, & Dominum exhibebit clementissimum; qui famulorum, imò filiorum suorum gemitus & ærumnas, animo exaudiat æquissimo, quique in tribulationis articulo eosdem erectos sustineat.

Hæc enim ægritudo & animi nostri afflictio, æque sane flebilis & commiseratione in æternum digna existit; atque Petri istius Melendesij Hispanorum militum Præfecti tyrannis & crudelitas, tam contra morem bellicum, quam diuinas pariter & humanas leges omnes suscepta & confecta, atque adeò ad omnem posteritatem propaganda in æternum superuictura sit.

Proinde quò M. V. regia totius rei seriem plenius & explicatius percipiat, qua possumus humilitate obsecramus, vt M. V. non grauate pro innata sua Clementia supplices nos audire dignetur.

Non fugit Maiestatem V. quod ea edicto publico classem instrui præceperit, quæ in Floridésium Regionem mitteretur; ipsa etiam præfens sibi in hoc negotio substituerit Ioannem Ribaldum, tanquam Generalem totius classis Præfectum Regium.

Huius mandati publicatio sane permultis in causa fuit, vt sub tutela M^{tis} V. nauigationem hanc susciperent; qui postquam D E O ventisq; secundis, ad arcem quæ à Maiestatis V. auspicio & nomine Carolina in ea prouincia vocitata est, appulerunt, ecce improvise atque insperate, quinque nauigia ex Hispanijs superuenerunt, quorum maximum circiter octingentorum doliorum erat, reliqua mediocria.

Hostiliter ergo Maiestatis V. classem inuadentes, totis eam viribus, vnoq; quasi impetu delere annisi sunt; sed suo conatu frustrati, neque classi nostræ superiores facti, continentem rectâ petierunt, & plures sexcentis armati sese terræ firmæ commiserunt, qui cum incolis clam de saluo cōductu quamprimùm transegerunt; quorum indicio postea per cuniculos & compendia ad Castellum sumptibus Maiestatis V. extructum ab eademque denominatum nullo labore peruenerunt. Vbi illud extemplò multa nocte & cælo pluuio occupantes quosuis obuios tam viros quam feminas, misere nulloque discrimine dilaniarunt, quin ab immerentibus infantibus etiam non abstinuerunt, sed transfixorum corpora lanceis præfigentes miseris parentibus obiecerunt spectaculum inauditum & crudelissimum.

His exactis plures octingentis Gallicorum militum, qui sub signis seu vexillis Ribaldi Ducis militantes ex naufragio euaserant gallinarum instar perfidissime iugularunt: Melendes enim illis fidem fecerat, si vltro se dederent, sese

omnes

Carolo IX. Regi Galliarum oblata.

omnes simul illæfos, & naualibus victualibusq; instructos, in Galliam dimissurum incolumes. Sed nimium credulis illis nudis & inermibus miseris (naufragio enim omnia arma amiserāt) manus post terga reuinctæ sunt, & binis nexu iunctis, brutorum more ad Castellum deducti: cui cum appropinquarent, vexillum integrum militum armatorum, ipsis ex arce procedit obuiam, captiuos miseros varijs calumnijs, & verbis ignominiosissimis incessens, vociferansque Gallos esse infames, facinorosos, abominandos, exesos Elephantia, & ex Gallica lue seu venerea contagiosos, tum verò pædicatores & Sodomitas: simulque in vinctos irruens omnes intra mediæ horæ spacium, inq; conspectu ducis Ribaldi turpi internecone delet.

Ribaldus cernens infandam hanc suorum lanienam, totus contremiscit, simulq; ad Petrum Melendesium contendens, vt ad huius protectionem tanquam ad aram confugiens saluus abiret, fastu insolenti illusus repellitur: Interea dum de salute sua anxius magis magisq; veniam deprecaretur, crudelis quidam Hispanus à tergo accurrens pugione confossum ad terram prostrauit: qui cum ex hoc vulnere animo linqureretur, tandem à latrone instante pluribus vulneribus transfixus, expirauit.

Quibus omnibus Hispanorum crudelitas nedum quidem exaturata fuit, sed in exangue insuper cadauer (quod vel apud barbaros detestabile habetur) rabiem suam furibundi exercuerunt, & varijs ijsq; ignominiosissimis scommatibus profcissum truncarunt. Barbam mento deraferunt, & ob signatis literis inclusam, tanquam trophæum quoddam Hispalim versus in Hispanias deferri curarunt: Caput tandem quadrifide secarūt, & partes singulas hastis præfixas, in media arcis area, vbi reliqua occisorum cadauera congesta erant, tanquam in æternam rei tam strenue gestæ memoriam erexerunt.

Corpora interemptorum vtriusque sexus diffamata dehonestataque ex castello protracta cremarunt.

Quibus omnibus quàm scœdissimè peractis, haud obscure significarunt, quanti M. V. facerent, quo ve loco eam haberent, patrans facinus hoc tam atrox in ipsos Maiestatis V. subditos, vt nec exemplum simile in media barbarie perpetrātū fuerit vnquam. Quis enim adduci possit, vt credat esse aliquem ex Principum, Regum, aut Monarcharum Christianorū numero, siue ex barbarorum etiam & infideliū turba, vel ipsum adeò Turcam animi tam insigniter immanis, tamq; truculenti, qui factum hoc atrocissimum probare velit, aut vllis rationibus adductis excusare præsumat.

Illud grauissimum est, quòd in media pace in Maiestatis V. subditos latrocinium hoc exercuerint, quo quidem tempore M. V. neque cum Hispano, neque cum quoquam exterorum vlla intercessit inimicitia. Quòd verò Hispanorum & non nostra culpa hæc laniena euenerit, testantur cædes parentum, liberorum, fratrum, & consanguineorum nostrorum; nostri etiam gemitus & lachrimæ, quibus Maiestati V. secundum D E V M miserandi supplicamus.

Adhæc eo in loco facinus hoc perpetrātū, & in eos sauitum est, qui præter M. V. regiam, neq; subiecti fuerunt alteri vnquã, neq; imperiū agnouerūt aliud vllum.

Epistola supplicatoria

Sed forsā Petrum Melendesium, hæc iuris sui regula tutabitur; vt qui plus possit, eidem etiam quocunq; in loco, quo iure, quãve iniuria, plus licere æquū sit. Patrocinetur forsā & illud: omnibus prædonibus exteris integrū esse in M. V. regna & ditiones grassari liberè, bona & facultates subditorum & salutem eorum violenter & armata manu inuadere, & quiduis in ipsos pro libitu statuere.

Nos nihilominus quotquot sumus ex DEI nutu atq; prouidentia M. V. subditi sumus, & obedientiæ vinculo arctissimo ita astricti, animosq; in ipsam tam promptos tamque paratos gerimus, vt mille mali, lethique genera potius perpeti, quàm alterius cuiusquam ditioni subijci nobis fixum atque constitutum sit.

Quod si Hispaniarum Rex atrox hoc Petri istius Melendesij factum forsā nõdum cognõrit penitius, hoc saltem ipsi incumbit tamen, vt iniuriam M. V. illatam in ipso animaduertat grauius, vel ipsum in Maiestatis V. manus offerat, quo pari mensura, qua subditis vestris ipse mensus est, mercedem auferat: Adhæc vt Rex Hispaniæ possessionem & omne ius Prouinciæ Floridae Maiestati V. cedat, restituatq; liberum, quietum & securum; quandoquidem ea Regio nuper admodum cum maximis M. V. sumptibus, & tum ipsius subditorū salutis discrimine reperta, & finibus ditionis vestræ adiecta sit.

Nec enim tanquam exules, aut profugi, extorresve ad extremas orbis istius oras transfugerunt M. V. subditi, tum cùm Prouinciam hanc variis periculis summaq; fortitudine occuparent, quò fines regni vestri producerent, sed ex mandato M. V. publico aggressi opus hoc perfecerunt; alacri promptoque animo M. V. obtemperantes, maximè autem cùm viderent virum bellicæ rei peritissimum Ioannem Ribaldum, Regia autoritate atque immunitate fultū, classi Ducem præfici, qui M. V. vices in hac expeditione obiret.

Accedit & hoc, quod ipsum Hispanorum impunitatem hanc abominandam in animis nostris acerbiorem facit indies, videlicet hoc tam indignum facinus; vnius alicuius hominis opera atque insolentia perpetratum esse. Namque si hoc impune tulerit iste, & perfidis istis periuris & flagitiosis prædonibus indultum fuerit, ita vt illi præda hac ex M. V. nostrisq; priuatis facultatibus parta, sine vilo incommodo vel detrimento fruatur, iam malum hoc in omnes redundabit, & quæ nunc nobis infesta fuit fortuna mox M. V. existimationem atq; gloriam contaminatura sit; Si hoc, inquam, in exemplum deductum, seria animaduersione non corrigatur.

Nec enim quemadmodū aliàs horum improbitas impunitate confirmata & aucta fuit, sic etiã nunc fore suspicabimur. Sed fiducia & spe bona erigimur, M^{tem} V. subditis suis illatam iniuriam, absq; mora vindicaturam. Quemadmodum M. V. salutem in hoc simul periclitari manifestum est.

Nec tantum de nostra deq; M^{tis} V. salute hoc agitur, si pœnas hi ex merito luant, sed totius politicæ administrationis, & humanæ societatis vinculum in hoc laborat, quod Petrus ille Melendesijs, cum improbitatis suæ sociis violare, & quantum in ipso fuit, dissoluere non est veritus,

Aphricani,

Carolo IX. Regi Galliarum oblata.

Aphricani, quorū præcipui erant Carthaginenses olim quacunq; leuissima oblata occasione, in pactis erant perfidissimi, quod ipsis tandem extremo fuit exitio, & in hodiernum vsq; diem hæc ipsis infamiæ nota ascribitur.

Romani contrà, gens fidei tenacissima, tantę erant constantiæ, vt perfidiæ crimen quouis cane peius & angue odio haberent, atq; execrarentur, & datam fidem atq; fœdera etiam cum hostibus crudelissimis inita sanctissimè colerent, nec vnquam de dissoluendis iis in animum inducerent. (vtinam ô Petre Melendesi tua hæc laus foret, tuorumq; propria, qui tam perfidè eam fefelleris, vt & sacrosanctum D E I nomen desuper inuocaueris, D E V M ipsum sceleris tui crudelissimi tanquam testem & consortem faciens.)

Nulli equidem nostrum obscurum est, D E V M sceleratis sæpe laxare frænâ, & ipsorum opere tanquam instrumentis suæ providentiæ vt, siue vt nos de delictis nostris commonefaciat, siue vt isti iustam scelerum suorum metam promptius contingant, & pœnas sibi ipsis accelerent atq; accumulent. Verùm hoc in eum fit potissimum finem, ne videlicet securi de iustitia, deq; extremi & tremendi iudicii die, per peccata nostra paternas admonitiones negligamus, & in æternum lugendi pereamus.

Est & illud eiusdem argumēti; quòd tam scelera hominum, quàm iustum D E I iudicium æquis simul passibus sibi procedant obviam, ita vt D E V S vindictæ & vltionis tarditatem, tandem grauitati pœnarum seuerè compenset.

Vnum restat Rex Christianissime, nimirum vt M. V. tot viduarum atque orphanorum orbitatem, & nostras has ærumnosas lachrymas, gemitus, & angustias grauissimas animo condolente commiseranteq; percipere non dedignetur; eos quoq; altius pectori infixos, oculisq; obuersantes sedulo contueatur, quorum parētes, filii, fratres & consanguinei, ipsius M. V. subditi, per hoc immane Petri Melendesi facinus miserè interierunt.

Tametsi verò hoc nostrum infortunium casusque miserabilis ad Regiam M. V. in specie nō ita pertingat, & hæc iniuria quæ solū ad priuatas quasdam personas pertinet, facilè obliterari possit; quicunq; tamen cordatus fuerit rectè iudicabit, eandem hanc etiam ad M. V. existimationem & gloriam non minùs attinere, quam ad salutem facultatesq; nostras priuatas.

Quid quæso M. V. animo conciperet, quid intenderet, si decus & Maiestatem tanti sui nominis contaminari, aliorumq; calumniis & sannis exponi, iussa & mandata Maiestatis suæ negligi & respui videret? Quid si molimina sua & conatus, à quoquam iniuriōsè & violenter impedirentur, aut penitus etiam inuenterentur? Quid denique, si promissa fides & iusiurandum non tantum turpiter labefactarentur, sed & ipsi Legati & Commissarii Maiestatis V. contra ius gentium, quibusuis iniuriis afficerentur, adeoque è medio profus tollerentur? Equidem existimamus M. V. arma intrepidè capturam, & D E I omniumque opem imploraturam, maximè si iuuentutem suam spectatam & intactam simul cum antesignanis & præfectis; contra ius belli & æquitatem omnem, imò contra fidem pactam atque iusiurandum datum interim & mactari coràm aspiceret.

Epist. suppl. Carolo IX. Regi Gall. oblata.

Hoc equidem illud ipsum est, quod ab Hispanis Maieſtati V. hac tempeſtate illatum ac intentatum conquerimur, dum Maieſtatis V. exiſtimationi detrahendo illuſerunt, dum Maieſtatis V. mandatis rebelles ſe oppoſuerunt, duces autem & legatos veſtros proſuſtulerunt.

Quouſq; ergò M. V. improbitatem & tyrannidem hanc latronũ iſtorum in ſubditos ſuos latura? quòve ſilentio ſtragem horũ præteritura? aut quouſq; illorum incurſationes & inſultus toleratura eſt? ſcilicet vt pro tot tantisque flagitiis præter licentiæ impunitatem, premia etiam nunc preciumque iſti ſcelestiſſimi reportent.

Nos verò de M. V. longè aliter ſentientes & ſperantes optimè, votis ardentiffimis D E O ſupplicamus, vt Maieſtatem V. regat, tueatur & confirmet, atque fortitudinis ſpiritum in ea exuſcitet, vt hanc iniuriam ab Hispanis acceptam vindice gladio aſſerere atque rependere valeat.

Confortetur itaque Maieſtas V. ſpiritu maſculo, & dono fortitudinis exultet, dignum M. ſua atque maioribus factura, ſi labem hæc glorioſiſſimo Gallorum nomini aſperſam eluere actutum accingeretur, ſtatuẽs in parricidas hoſce exemplum talibus auſis condignum.

Aderit D E V S propoſito, tam piè tamq; honeſtè ſuſcepto, & Maieſtati V. protectione ſua auxilioq; aſſiſtet.

Proinde M. V. preces ſubditorum ſuorum ſupplices ſuſcipiat, & quantum animi promptitudine, quantumq; fide ipſis debita valuerit, deſenſos eos, promotosq; velit. Hac quidem via per totum orbis Chriſtiani ambitum Magnanimitatem ſuam in defendenda ſubditorum ſalute, tutandaq; eorum innocentia teſtatam faciet.

Postquam ergò M. V. regia aures precibus noſtris iam apertas præſtiterit, placidèq; eas admiferit, nullum profectò aliud maius ſacrificium, ô R E X Clementiſſime & Chriſtianiſſime pro innocenter profuſo tuorum ſanguine, próq; vindicta tam iuſtis rationibus ſuſcepta D E O vnquam obtuleris, atque has ipſas quas immitibus latronibus iſtis pœnas irrogaueris, vt fontes ex merito plectantur, & ex numero viuentium ſublati pereant radicitùs.

Hoc ipſo etiam facto M. V. non ſolùm peremptorum cognatos & liberos, precesque has exaudierit, & ægritudines eorum delinierit, verùm etiam exhibebit ſe Regem verè dignum tantis ſuis titulis, & plebis ſuæ Patriæque patrem fideliffimum.

Precamur autem ex imis animi noſtri penetralibus, vt D E V S opt. max. Maieſtatem V. in multos annos ſaluam faxit & incolumem, & regna ſua placidè beatèq; moderantem clementiſſimè conſeruet. Gubernet etiam Maieſtatem V. ſapientiæ ſpiritu, vt omnia conſilia veſtra in ſalutem Regni

Gallici, & ſubditorum eius, atq; adèò ipſius M. V. honorem
atque gloriam vergant & dirigantur
perpetuò.

F I N I S.

DE QVARTA

GALLORVM IN
FLORIDAM NAVIGA-
TIONE SVB GOVRGVESIO,
ANNO 1567.

GOURGVESIUS Capitaneus ac nobilis Burdelagensis, iniuriæ atque ignominia genti suæ ab Hispanis illatæ vlciscendæ cupiditate impulsus, pecuniam ab amicis suis mutuò sumit, ac partem bonorum suorum vendit, vnde tres naues mediocres sibi comparat, rebusque omnibus necessariis communit, quibus 150. milites cum octoginta nautis sub capitaneo Casenouo legato suo, ac Francisco Burdegalensi nautarum magistro imponit. Deinde cum vigesimo secundo die Augusti, anno 1567. portu soluisset, atque aliquandiu cum ventis ac tempestatibus aduersis certasset, tandem ad insulam Cubæ appulit: Inde ad promontorium S. Antonij in extremo illius insulæ peruenit, quod abest a Florida circiter ducentas leucas: vbi præfectus consilium suum, quod hactenus suos celauerat, illis aperit, rogans atque adhortans eos, ne se hostibus tam propinquum, ipsi tam bene rebus omnibus muniti, ac in tali occasione defererent. Quod illi omnes iureiurando polliciti sunt, tanto cum ardore, vt plenilunium expectare non possent ad fretum Bahamiæ transeundum. Sic ergo Floridam petiuerunt, quæ paucis post diebus ipsis apparuit: Hispani autem ex castris suis eos duobus machinarum bellicarum ictibus salutauerunt, arbitantes eos esse suæ gentis: Gourguesius verò Hispanos pariter resalutauit, quò eos in illo errore confirmaret, ac commodius incautos opprimeret: præternauigans tamen aliò sese ire simulauit, donec a loci illius conspectu sese subtraxisset: Dein de nocte in terram descendit quindecim leucis procul à castris, è regione fluminis Tacatacouron, quod Galli Sequanam dixerunt, quia illis Sequanæ Gallia simile videretur. Cumq; ripam Barbaris armatis arcubus & sagittis repletam vidisset, præter signum pacis quod illis ex nauibus ostendi iussit, tubicinem suum ad eos mittit, qui ipsos securos redderet, affirmaretq; se non aliam ob causam venisse, quàm ad amicitiam societatemque antiquam Gallorum cum iis reno-

Narratio de IV. Gallorum in Floridam

uandam. Quod tubicen ille tam bene exequutus est (habitauerat enim antea in istis regionibus sub Laudonniero) vt à Rege Satourioua , qui reliquis maior erat & potentior, præter amicitia & societatis promissa, capream aliosq; cibos ad milites reficiendos & recreandos reportaret. Illi autem tripudiantes in signum lætitiæ discesserunt , ad Reges omnes Satouriouæ cognatos certiores faciendos, vt eò loci postridie conuenirent ad amicitiam cum Gallis contrahendam: quorum præfectus interea vadum fluminis contabatur, vt suis nauibus prospiceret, commodiusque cum istis Barbaris negotiaretur. Postridie mane Rex magnus Satourioua, Tacadocorou, Halmacanir, Athore, Harpaha, Helmacape, Helycopile, Molona, alijq; illius cognati & affines comparuerunt cum armis suis consuetis : dein miserunt oratum Præfectum Gallorum vt ad se descenderet: quod ille fecit cum gladiis & catapultis , quas tamen vt sui deponerent, iussit: postquam Barbari, qui de eo conquerebantur, hortatu Gourguesij sua arma pariter deposuissent, ac auferri iussissent in mutuæ fiduciæ testimonium , ita vt Galli solos gladios retinerent. Quod cum factum esset , Satourioua ad ipsum progressus, eum ad dexteram suam sedere fecit, in sede lentiscina musco tecta, suæ simili: postea duo ex senioribus sentes herbasq; alias, quæ coram ipsis erant, euulserunt, ac loco benè purgato omnes in vrbem supra terram sederunt. Hic cum Gourguesius loqui vellet, Satourioua præoccupat, enarrans ipsi mala incredibilia, continuasq; iniurias, quas omnes Barbari cum vxoribus & liberis, ab Hispanis inde ab eorum aduentu, aliorumq; Gallorum strage perpeffi essent, seq; testatur perpetuo desiderio flagrare tam insignem proditionem non minus seuerè vlciscendi quàm proprias offensas, propter firmam illam amicitiam, quam erga Gallos semper gesserint, si modo sibi auxilium præstaretur. In quam rem cum Gourguesius iureiurando opem & auxilium suum promississet, societatemque ipsi mutuò inter se iurassent, Gourguesius quædam munera illis dedit, nempe pugiones, cultros, specula, secures, annulos, tintinnabula, & alia similia nobis quidem ridicula, regibus verò illis valde pretiosa: qui præterea, cum illis plura offerrentur, petiuerunt quisque sibi indusium, quo diebus tantum solennibus induerentur, ac cum quo post mortem sepelirentur. Quod cum impetrassent, ac vicissim rex Satourioua duo fila granis argenteis plena, & singuli reges pelles aliquas ceruinas, suo more paratas & ornatas, Capitaneo Gourguesio dedissent, discesserunt illi tripudiantes ac læti valde, postquam promississent se omnia occulta habituros, ac in eundem locum validas copias ex suis subditis egregie armatis collectas ad vindictam de Hispanis sumendam adducturos. Interea Gourguesius cum diligenter de omnibus interrogasset Petrum de Bré Gallum natum ex oppido, quod Haure de grace dicitur, (qui superioribus annis è castris aufugerat per syluas, dum Hispani alios Gallos interficiebant, atque ab eo tempore à Satourioua educatus fuerat, qui eum tunc huic Præfecto dedit) eius relationibus & consiliis multum vitur, mittitq; aliquot ex suis qui castra statumq; hostium explorent, quos duci iubet ab Olotocara Satouriouæ nepote, quem hic in eum finem illi dederat, atque vt esset obses in locum Estampesij nobilis Comingensis & aliorum, quos ad hostium statum explorandum mittebat. Præterea

Nauigatione sub Gourguesio anno, 1567.

terea dedit etiam ipsi filium suum nudum, quales sunt omnes, atque ex suis vxoribus eam quam magis diligebat, natam 18 annos, musco arborū indutam: qui simul per tres dies in nauibus asseruati fuerunt, donec illi ab exploratione rediissent, ac Reges quæ polliciti erant, impleuissent.

Cum tempus proficiscendi constitutum esset, locusque vbi omnes præsto esse deberent Barbaris assignatus vltra flumen Salinacani, quod a nostris *Somme* vocatur, biberunt omnes magna cum solemnitate potionem illam (quæ *Casiné* dicitur, fitque ex quarumdam herbarum succo) quam consuerunt bibere quotiescumque in aliquem locum periculosum se conferunt: talique virtute prædita est, vt illis famem & sitim per viginti quatuor horas tollat, fuitque Gourguesio necesse simulare se de illa quoque bibere: postea manus sustulerunt, iuraruntque omnes se ipsum numquam deserturos. Sequutus est ipsum Olotocara hastam manu tenens, omnesque præsto fuerunt ad flumen ^{* Al. SARABAH} Saranala, nō sine maximo labore, propter pluuias, & loca aquosa per quæ trāsire necesse fuit: quæ impedimenta iter ipsorum remorantia, famem augebant, quod nihil reperirent in via quod ederent, nec adhuc descenderat scapha cum com meatu, qui ex nauibus aduehebatur, ad quarum custodiam & refectioem relictus erat Burdegalensis cum reliquis nautis. Intellexerat autem præfectus Hispanos esse quadringentos, distributos in tria castra, quæ erecta & munita, ac egregie instructa erant supra Maii flumen, ac præsertim maiora castra prius a Gallis extrui cœpta, deinde ab Hispanis perfecta: ad quorum primarium ac periculosiorem accessum duabus leucis inferius ac propius fluminis ostium alia duo minora castra construxerant, quæ flumine interiecto propugnabantur a 120 militibus, aliquot tormentis bellicis, & aliis munitioibus quas in ea contulerant. Inde a Saracary vsq; ad minora illa castra duarum leucarum erat iter, quod valde incommodum & molestum illis fuit propter pluuias continuas. Dehinc a flumine Catacouru proficiscitur Gourguesius cum decem sclopeta-riis ad exploranda prima castra, eaq; postridie summo mane aggredienda: quod tamen perficere propter cæli iniuriam & noctis obscuritatem non potuit. Rex Helicopile cū videret eum ægre ferre quod voto frustratus esset, promittit certo se eum per facilius & commodius, quamuis longius iter, ducturum: ac eum per syluas ductans, in prospectu castrorum collocat, vnde animaduertit locum quendam in quo quædam tantum fossarum initia apparebant. Quare postquam riuum qui illac præterfluit contari iussisset, exspectat donec æstus maris, qui tum ascendebat, defluxisset, ac milites suos traducit circiter horam decimam matutinam in locum vbi conspexerat syluulam quandam inter riuum & castra (ne ab Hispanis conspiceretur dum milites traduceret ac in ordinem cogeret) iubens *furnimenta*, quæ vocant Galli, ad galeas alligari, ac enses & catapultas manu sublatas ferri, ne aqua quæ ad cingulum vsque pertingebat maderent; in qua ingentem multitudinem ostreorum magnorum repererunt, quorum testæ tam acutæ erant vt plurimi iis læsi fuerint, alii calceos suos amiserint. Verumtamen simul ac transissent, ardore Gallico parant se ad pugnam, pridie diei qui Quasimodo dicitur, mense Aprili anno 1568. Gourguesius igitur

Narratio de quarta Gallorum in Floridam

cum hunc animi feruorem elanguescere sinendum non iudicaret, Legato suo Cagenouo viginti sclopetarios dat, & decem nautas cum poculis & vasis ad ignem iniiciendum paratis, quibus portam incenderent. ipse ex altera parte castra aggreditur, habita prius breui oratione, qua suos monebat de inaudita prodicione, qua Hispani erga eorum socios vsu fuerant. Sed cū adhuc abessent ducentis passibus a castris, conspicerenturque cum impetu ruere, bombardarius vallo castrorum conscenso, postquam ad arma conclamasset, vociferans Gallos esse, emittit aduersus eos duo fulmina colubrinæ arma Gallica gestatis ac Laudonniero ereptæ. Cum autem tertio iterare vellet, Olotocara ordinem suum seruare haud edoctus, seu potius ira commotus, vallum conscendit, ac hastam per medium corpus iam mortui traiecit. Gourguesius tum progrediens, cum Cagenouum audisset clamantem Hispanos, qui tumultu audito armati concurrerāt, fugere, illuc se confert, ac eos inter se & legatum ita includit, vt ex sexaginta hominibus ne vnus quidem effugerit; quorum quindecim seruati sunt ad eandem pœnam, qua antea Gallos affecerant. Hispani interea qui in oppositis castris erant, indefinenter tormentis fulminabant; vnde oppugnantes plurimum incommodi accipiebant, quamuis quatuor machinas in primis castris repertas ex aduerso iam collocassent, ac in eos direxissent. Quo animaduerso, Gourguesius cum 80 sclopetariis se in scapham coniicit quæ opportune tūc ibi occurrit, vt traiceret in syluam castris proximam, probe coniiciens obsessos beneficio huius syluæ in maiora castra, quæ vna leuca tantum inde distabant, effugere conaturos. Barbari vero reditum scaphæ præ impatientia haud expectare valentes, in aquam se coniiciunt, arcus & sagittas vna manu extra aquam tollentes, & alio brachio natantes. Hispani autem vtramque ripam tanta hominū multitudine coopertam animaduertentes, in siluam fugere cogitant, sed a Gallis sclopis petiti, dein a Barbaris ad quos confugere volebāt, repulsi, vita illis prius tollebatur, quam pro eius conseruatione orare possent. In summa, omnes ad vnum concisi sunt, exceptis quindecim qui ad publicam & insignem pœnam seruabantur. His peractis Gourguesius præfectus cum iussisset omnia quæ in secundis castris inuenta erant in prima transferri, in quibus se continere volebat, ad consilium capiendum aduersus maiora castra, quorum statum nondum habebat exploratum: tandem certior fit ab vno ex captiuis, in maioribus illis castris milites esse circiter trecentos rebus omnibus instructos sub præfecto magnanimo & generoso, qui obsidionem & impetum sustenturus esset, donec illi suppetiæ ferrentur. Cum autem ab illo situm, altitudinem, munitiones, & aditus cognouisset, deinde octo scalas firmas parasset, ac totam regionem aduersus Hispanum commouisset, ne alicunde nunciū vel auxilium aut perfugium haberet, egredi constituit. Interea castrorū præfectus Hispanum quendam Barbari habitu mittit ad statum Gallorum explorandum: qui ab Olotocara detectus omnibus modis persuadere conabatur, se in secundis castris fuisse, inde effugisse, ac cū vndiq; Barbaros cerneret, plus misericordiæ sperasse a Gallis: venisse autē in habitu Barbari, ne ab illis Barbaris agnitus trucidaretur. Sed collatus cū supra memorato captiuo, ac conuictus quod

ex ma.

Nauigatione sub Gourguesio, anno 1567.

ex maioribus castris esset, ad pœnam cum aliis seruatus est: cum tamen prius Gourguesio narrasset rumorem esse in castris eum duo millia Gallorum secum habere, quorum metu ducenti sexaginta Hispani qui in illis maioribus castris erant reliqui, valde percellebantur. Quare Gourguesius eos in tali consternatione aggredi constituens, ac vexillarium suum cum quindecim sclopetariis ad castrorum & fluminis ostii custodiam relinquens, Barbaros de nocte proficisci, ac sese vltra citraque flumen in insidiis collocare iubet; ipse mane egreditur, secum supra memoratos captiuos duos ducens, qui illi re ipsa ostendant quæ prius tantum verbis & pictura delineauerant. Cum in itinere essent, Olotocara deuotus Barbarus qui Præfectum numquam deserebat, sic eum affatur: Se illi semper bene inseruisse, ac quicquid iussisset præstitisse, sibi certum esse mori in maiorum castrorum oppugnatione, a qua tamen nullo modo abesse velit: Vnum tantum orare, vt vxori suæ daret quod accepturus esset ab ipso si euaderet, quo simul cum eo sepeliretur, ac in animarum locum lætius reciperetur. Cui præfectus Gourguesius postquã fidelem eius fortitudinẽ, amorem coniugalem, ac generosam honoris immortalis curã laudasset, respõdit se malle eum viuũ quam mortuum honore afficere, ac sperare Deo iuuante se eũ victorem reducturum. Simul ac castra in conspectu fuere; Hispani fulminibus tormentorũ non pepercerunt, præsertim duarũ duplicium Colubrinarum quæ in edito propugnaculo collocatæ, totũ fluminis tractum impetebant, quæ Capitaneũ Gourguesium coegerũt statim môtẽ syluis obsitum petere: a cuius imo castra initium capiebant, ad quorum extremum alterum sylua se protendebat: ita vt satis tectus esset ad tuto, & sine damno accedendum. illic autem quietus manere constituerat ad matutinũ vsq; tempus, quo decreuerat Hispanos scalis admotis aggredi ab ea montis parte vbi fossa non satis a latere munita ad defensionẽ videbatur, & vnde pars suorum in obsessos qui ad vallũ defendendum sese obiicerent eiaculari posset, interea dum reliqui conscenderent. Sed Præfectus Hispanus infortunium suũ accelerans, emisit e castris sexaginta sclopetarios, qui clam iuxta fossam progressi, numerum atq; animũ Gallorum exploraturi propius accedunt: Galli autem viginti numero sub Casenouo inter castra & Hispanos egressos sese collocant ad eos reditu arcendos; interea Gourguesius reliquis iubet in eos a fronte impetum facere, nec nisi de propinquo loco & certis ictibus sclopos emittere, vt deinde facilius gladiis peterentur & interficerentur. Illi vero subito in fugam versi, ac a legato Casenouo in angustias reducti, omnes ad vnũ perierunt. Quo factõ, reliqui obsessi ita consternati fuẽre vt nihil ad conseruandã vitam suã consultius sibi videretur quã in syluas proximas fugere, in quibus nihilominus sagittis Barbarorum qui eos ibi expectabãt petiti (quarũ vna sagitta scutum & corpus Hispani cuiusdã ita transfixit, vt statim mortuus caderet) quidam faciẽ obuertere coacti sunt, Gallorum eos persequentiuũ manu occumbere præferentes: haud ignari se apud neutrã gentẽ misericordiæ locũ inventuros, quod vtramq; pari & atroci iniuria affecissent. Nec sane vlli ex illis reliqui facti sunt præter eos qui in exemplum futurũ seruabãtur. Castra capta sunt rebus omnibus necessariis instructa, nominatim quinq; du-

Narratio de quinta Gallorum in Floridam

plicibus colubrinis, & quatuor mediocribus cū multis aliis minoribus tormētis
omnis generis, 18 doliis pulueris tormentarii, omnique genere armorum; quæ
Gourguesius statim scaphæ imponi iussit, non autē puluerem aliamq; supelle-
ctilē, quia hæc igne corrupta sunt imprudentia cuiusdā Barbari, qui pisces co-
quens, ignem admouit pulueri tormentario sparso & abscondito ab Hispanis
ad Gallos primo insultu excipiēdos: qui puluis igne accensus, armamentarium
reliquasq; ædes, quæ lignæ erant subuertit. Hispani qui reliqui facti sunt cū su-
perioribus adducti, postquam præfectus illis iniuriā insignē qua totam gentem
Gallicā immerito affecissent exprobrasset, omnes suspensi sunt e ramis earūdem
arborū, e quibus Galli prius suspensi ab iis fuerant; quorū vnus qui quinq; Gal-
los strangulauerat culpā agnoscens, iustum Dei iudiciū sibi meritas pœnas irro-
gantis confitebatur. Sed loco tituli quem Petrus Melendez iis imposuerat, his
verbis Hispanice scriptis, (Hoc non facio tamquam Gallis, sed tamquā Luthe-
ranis,) Gourguesius tabulæ abietinæ ferro candenti inscribi iussit, (Hoc nō fa-
cio tamquā Hispanis vel nautis, sed tamquam proditoribus, homicidis & latro-
nibus.) Postea cum videret sibi nimis paucos homines superesse ad castra illa
præsidio munienda, metuens etiam ne vel Hispani qui proximas terras obtine-
bant, ea rursus occuparent, vel Barbari aduersus Gallos, si quos Rex eo mittere
vellet, iis sese munirent, ea subuertere decreuit. Proinde cū reges omnes con-
gregasset, iisq; illud persuasisset, statim iussu eorum subditi vndiq; tanto cū ani-
mi ardore accurrerunt, vt vno die tria illa castra funditus euersa & solo adæqua-
ta sint. Quibus peractis, Gourguesius cum ad naues redire vellet quas in
flumine Sequana, Tacatacourou dicto, quindecim leucis illinc distante re-
liquerat, Cagenouum & tormenta bellica mari præmittit, ipse cum octo-
ginta sclopetariis armatis & quadraginta nautis hastatis, quod parum fide-
ret Barbaris, per terram semper acie ordinata incedit, viasque Barbaris plenas
inuenit qui eum muneribus & laudibus onerabant, tamquā regionū omnium
vicinarum liberatorem: Inter quos anus quædam dicebat sibi nō amplius mori
fore molestum, quandoquidem Hispanis pulsus adhuc semel Gallos in Florida
conspexerat. Denique cum ad naues venisset, easque instructas, & ad nauiga-
tionem paratas inuenisset, Reges hortatur vt in amicitia & fœdere quod cum
Rege Galliæ qui eos aduersus omnes gentes defensurus esset cōtraxerant, per-
seuerēt. Quod omnes illi polliciti sunt, lachrymas ob eius discessum large pro-
fundentes, ac præsertim Olotocara. Quos vt solaretur, promisit ipsis se intra 12
Lunas (sic enim menses numerant) rediturum, ac Regem suū ipsis exercitum,
& cultros & multa alia munera resq; necessarias missurum. Itaq; iis dimissis, suis
autem congregatis, & gratiis actis Deo de præteritis, precibusq; factis pro redi-
tu prospero, tertio die Maii 1586, omnia parata fuere: locus vbi omnes præsto
essent assignatus, anchoræq; sublatae ad nauigandum tam opportune, vt intra
septemdecim dies vndecies centum leucas confecerint: vnde continuātes tan-
dem Rupellam appulerūt sexto die Iunii, qui erat tricesimus quartus ab eorum
discessu a flumine Maii: sine vlla alia iactura quam vnus nauigii & octo homi-
num qui intus erant, cum quibusdam nobilibus & aliis qui in oppugnationi-
bus ca-

Nauigatione sub Gourguesio, anno 1567.

bus castrorum occubuerant. Postquam autem a Rupellensibus late & laute exceptus fuisset, tandem Burdegalam nauigat, & inde equis celeribus ad D. Mólucium contendit, quo eum de superioribus omnibus certiores faceret. Interea núciatur illi Hispanos certiores factos de rebus Floridésibus, ac scientes eum Rupellæ esse, cū 18 nauigijs quæ *Pataches* dicuntur & vna naue *Roberge* dicta ducentorū doliorum capace, vsq; ad locum qui *Che-de-baye* dicitur peruenisse eodem die quo inde ille profectus erat, ac Blayam vsq; eum persequutos esse, vt ab ipso nauigationis eius rationem, aliam ab ea qua multos Gallos exhilarauerat, exposcerent. Sed id frustra: Iam enim Burdegalam peruenerat. Ab eo tempore Rex Catholicus certior factus Gourguesium non potuisse capi, ingentem pecuniæ summam decernit illi, qui caput eius adferret: præterea Regem Carolum orat vt de tam cruenti facinoris authore ac fœderis inter se initi violatore supplicium sumat. Quare cum Lutetiam venisset vt se Regi offerret, ac eum edoceret non tantū nauigationis suæ prosperum successum, sed & rationes quibus facile posset omnes illas regiones eius imperio subiicere, ad quam rem se vitam suā omnesque suas facultates libenter impensurum protestabatur: tã varie exceptus est, vt tandem occultare se diu coactus sit in aula Rothomagensi, anno circiter 1570. ac nisi illi a Præsidente Marignyo, in cuius ædibus aliquamdiu mansit, & Quarstore de Vacquieulx qui semper illi verus & fidus amicus fuit subuentū foret, in magno discrimine versabatur. Quod Dominicus ille Gourguesius animo reputas quam bene meritus esset de hoc rege Gallia & alijs qui eū proxime præcesserāt, quamq; indignam mercedē referret, grauissime tulit. Natus erat ille monte Marsano in Aquitania, ac Regibus Christianissimis in omnibus expeditionibus quæ abhinc 25 aut 30 annis factæ fuerant inseruierat: tandem ad Capitanei munus & dignitatem euectus, impetum vnus partis exercitus Hispani cum 30 militibus sustinuit quodam in loco iuxta Sienam: quo vi capto, ac reliquis interfectis, ipse in testimonium rari fauoris Hispanici, triremi imponitur: quæ cum in Siciliam nauigaret, a Turcis capitur, & Rhodum, ac inde Constantinopolim ducitur, paucis post diebus a Romeguasio exercitus Maltenis duce rursus capitur. Hac ratione ille domū reuertitur, nauigationem in Africā instituit, inde in Bresiliam, & mare quod *del Su* dicitur, se conuertit. Dein cupidus Gallici nominis vindicandi, in Floridam contēdit eo cū successu quē vidimus. Ita vt continuis facinoribus bellicis tū terrestribus tum maritimis factus non minus intrepidus Capitaneus quā nauta peritus, Hispanis formidabilis euaserit, Regina vero Angliæ ob virtutū suarū meritū expetendus. Deniq; anno 1582 a Domino Anthonio eligitur ad ducendam cū dignitate Thalassiar-chæ classē, quam constituerat mittere aduersus Regē Hispaniæ, qui anno superiore Portugalliam occupauerat tamquam propinquior atq; aptior ad succedendū D. Sebastiano, regi vltimo qui in pugna aduersus Regē Fegium in Barbaria occubuerat. Sed Lutetia Turonas profectus ad certi aliquid de negocio cōstituendum, morbo corripitur, ac tandē magno cū dolore omnium quibus erat notus moritur.

F I N I S.

INDEX RERVM PRAECIPVE
MEMORABILIVM IN HAC
HISTORIA CONTENTARVM.

A		Cuba insula	2.
Adelano regulus	15.	D	
Admiralius Castilioneus	6.	Didacus Columbus parerg.	1.2.
Aduſta rex	18.	D. Georgii manica	27.
America quarta orbis pars	1.	D. Ioan. de portu diuite insula parerg.	
à quo dicta	1.	1. a: 2. b:	
eius diuiſio	1. 2.	E	
Americus Vespucius Florentinus	1.	Edelano insula	19.
Antillæ insulæ	2.	Encacque	19.
Apalatcy Floridæ montes	15. 19.	Ferdinandus Rex Parerg.	2. a. b.
Arlacius Laudonnieri Signifer	13.	Ferdinandus Sottus Parerg.	3. a.
Aſtatlan prouincia	2.	Floridæ deſcriptio	1.
B		fertilitas	2. 3.
Bahama insula	2.	inuentio Parerg.	1. a. b.
Biminia insula Parerg.	1. b: 2. b:	ſitus Parerg.	1. b.
Boriguena insula Parerg.	1. a: 2. b:	F	
Braſilia	1.	Francia antarctica	2.
C		Francia nova	1. 2. 7.
Cailius primipili centurio Laudon-		Franciſcus I. Gall. Rex	2.
nieri	11. 13. 20.	G	
eius oratio ad Laudonnierum	11.	Gallorum in Florida crudelis cædes	
Calos rex	16. 17.	25. 29.	
Canada prouincia	2.	Gamas ſinus	2.
Cannaveral	17.	Gratianus portus	6.
Carolina arx	9.	Grotaut	15. 19.
ab Hiſpanis occupatur	25.	H	
Carolus I x. Gall. Rex	6.	Hable de grace	6.
Caffina, è cuius foliis potio	18.	Hauana portus	18. 19. 30.
Ceuola prouincia	2.	Hawquins naucleri Angli humanitas	
Chriſtophorus Colonus	1.	21.	
Chilili	19.	Henricus V I I. Angl. Rex Parerg.	1. b.
Choya	19.	2. a. b.	

Hionacara

INDEX.

Hionacara regis vidua	18.	Oathkaqua regulus	17.
Hispaniola insula	2.	Onachaquara regulus	16.
I			
Iacobus Carterius	2.	Onatheaqua regulus	12.
Ioannes Pontius parerg. 1.a.b.2.b.3.a.		Ottignius Laudonnieri legatus	8.13.
Ioannes Verrazanus	2.	Oustaca regulus	12. 19.
Isabella Castellæ Regina parerg. 2.a.b.		Outina regulus	12.14.17.
Isabella insula	2.	P	
Iuventutis fons fabulosus parerg. 1.b.		Patchica regulus	19
L			
Laudonnierus classis Gallicæ præfectus	2.	Peru prouincia	2.
in eum coniuratio	12.	Petrus Gambie	14.
in vincula coniicitur	13.	Potanou regulus	12.
in eum coniurantes Cubam prædantur.		Q	
in eum coniurantium capita supplicio afficiuntur	21	Quiuira prouincia	2.
cum quibusdam è manu Hispanorum elabitur	25.	R	
Lucaya insula	2.	Ribaldus classis præfectus	7. 8.22.
Ludouicus Cancellus parerg. 3.b.		eius classis ad scopulos alliditur	24.
M			
Maius fl.	7.9.	Robertvallus	2.
Marracon regulus	16.	Rocheferrierius	12.14.15.
Martyres scopuli formidales	16.	S	
Mathiaca regulus	16.19.	Sarropé lacus	17.
Mexicanus sinus	2.	Saturioua regulus	7.9.17.
N			
Norumbega prouincia	2.	Sebastianus Gabotus Venetus parerg. 2.a.b.	
O			
		T	
		Terra Papagalli	1.
		Tetlichichimichi prouincia	2.
		Themistitan	2.
		Timogua	14.
		Typhones venti	23.
		Villagagnonus	2.

P A R E R G O N .
D E A V T O R E E T O C C A S I O N E
H V I V S H I S T O R I Æ .

IACOBUS l' Moynes, aliàs MORGENSIS, natione Gallus, pictor egregius, qui in Historia contextu nomine Jacobi Morguesu citatur, unus ex XV. illis, qui cum Laudonniero ex cade euaserant, spectator & totius actus pars, rem actam Regi Galliarum redux ipse exposuit ordine; ab quo ut in tabulas referret admonitus, eam in suæ linguæ idiomate optima fide prosecutus est: sed priuatim sibi suisque asseruans, hactenus eam in publicum prodire noluit.

Verum paucis ab hinc annis cum LONDINI in ANGLIA versaretur honestus vir THEODORICVS de BRY Leodiensis & ciuis apud FRANCFORTENSES, cum Morguesio illo non vulgarem familiaritatem contraxit, & simul de rebus plurimis ad Historiam hanc pertinentibus instructus est, adeo ut de ea publicanda inter ipsos conueniretur.

Morgense interim e viuuis sublato, ab eius vidua precio eam redemptam sibi mæcipauit THEODORICVS prædictus, Anno 1587.

His ita se habentibus, omnibus notum esse cupimus, nos Historiam hanc nostram plane nouam, in lucem proferre, neque ex rumore aliquo, aut quouis fundamento futili, hinc inde eam compilasse, sed omnino nostri autoris textum sancte & religiose, obseruando exemplar Gallice ab autore ipso exaratum, Latino simul & Germanico sermone in publicæ utilitatis gratiam ad verbum expressisse.

Adumbrationes autem & rerum gestarum effigies atque imagines ad viuuum expressas, per autorem ipsum horum omnium spectatorem consignatas, & ubiuis cum mente textus congruentes affabre & artificiose in ære effinximus, & in gratiam ingeniosorum, ut res non narrari tantum, sed & geri coram luculenter videatur, publice proposuimus.

Qua in re si quid opera atque industria aut sumptibus etiam præstitum est, boni hoc atque æqui consulentes, vicissim honestum & ingeniosum virum THEODORVM de BRY Leodiensem, & ciuem apud inclytam FRANCFORTENSIVM ad Mænum rempubl. cuius tum ipsius, tum eiusdem etiam liberorum in idem artificium assidue & excellenter incumbentium ope atque opera, quidquid id est omne constat, amore & beneuolentia vestra prosequamini, & eum studio ac fauore vestro dignum, ad maioraq; excitandum omnino existimetis.

M E N D Æ

MENDÆ QUÆDAM PARTIM EXEMPLARIS
vicio, partim operarum typographicarum festinatio-
ne commissæ, sic corrigendæ.

Epist. dedic. pag. 2. fac. b. vers. 24. 20. Feb.

PAG. 1, vers. 31. *Francia* p. 5. v. 10, *cui e. c. exposita sunt, ar* p. 8, v. 25, *inssit Landom*
v. 29. *Ei resp.* v. 41, *instruendo* p. 10, v. 11, *vero de* p. 12, v. 19, *valuit ind.* v. 29,
Oustaca v. 37, *constituunt*, v. 38, *deligunt*, p. 13, v. 20. *qua in flu.* v. 27, *Seignore*
v. 40, *nomine* v. 41, *Fourneauxi-* p. 16, v. 1, *tanto huius* p. 17, v. 11, *fretone naufr.*
p. 18, v. 27, *collecto* p. 19. v. 20, *Oustaca* v. 24, *Oustaca* v. 32, *Thraciam*, p. 20. v.
25. *Croixius, N.* p. 21, v. 14, *fames* v. 16, *verbera* v. 34, *Havvquins* p. 22, v. 6,
Ribaud v. 18, *bolide* v. 39, *esset: nocte* v. 40, *acta, post* p. 23, v. 12, *descensionem* v. 32,
herentes ubi descenderunt: p. 24, v. 21, *Tribunum*, p. 25, v. 1, *militaria figunt*, p. 26,
v. 13, *eum conciderunt*,

Figura 1, vers. 1. 9, *ibicum cor* IIII. 4, *conspicitis, mi* v. 14, *animaduersis, illico fuga* VII.
2, *fluuiolum*, 16, *aduenerant, a. f. redierunt.* VIII. 15, *sesquipede* XII. 3, *ictu, mut*
XIII. 5, *colore* XX. 3, *cutim aperientes, sang* XXI. 10, *aliquam supel* XXIII. 2, *her-*
maphroditorum 4, *ferunt: hanc* XXV. 7, *ladantur, a* XXVI. 1, *inferunt: 9*, *squamas*
XXX. 11, *depressa ob* XXXIX. 13, (*ut ex iconibus v. l.*)

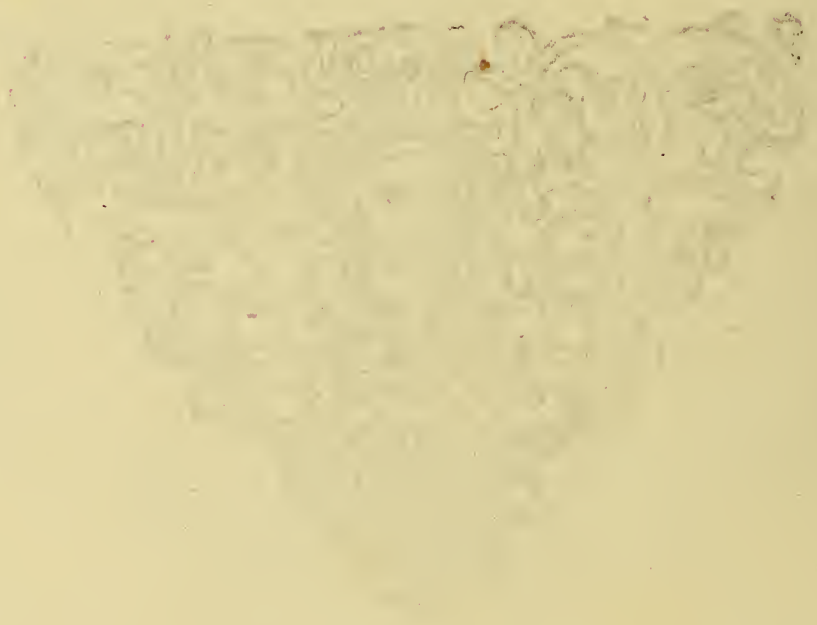
Parergo 3. a v. 12, *nobilitata* 12, *Attabaliba* b. v. 17, *Indicibus* 30, *excitandum.*
litera l 2, f. b, *lege in titulo, de quarta Gall.*

THE HISTORY OF THE
CITY OF BOSTON
FROM THE FIRST SETTLEMENT
TO THE PRESENT TIME

By SAMUEL JOHNSON, LL.D.
Author of the Dictionary of the English Language
and the Lives of the English Kings
and Queens, &c. &c.
LONDON: Printed by J. JOHNSON, in Pall-mall, 1791.

Printed by J. JOHNSON, in Pall-mall, 1791.

PARERGON
CONTINENS QVAE-
DAM QVAE AD PRAECE-
DENTIS NARRATIONIS ELUCIDATIO-
NEM, NON ERUNT FORSAN
INVTLIA.

Superiore narratione satis explicatum esse arbitror, quid Gallis (re-
petitis aliquot in FLORIDAM prouinciam nauigationibus) acciderit,
vt videlicet altera fuerit illis admodum funesta.

Existimaui autem non ab re fore, si de illius Prouinciæ prima obser-
uatione nonnulla ad calcem adderemus: varia enim est de illis qui pri-
mum illam aperuerint opinio.

De Inuentione FLORIDÆ.

NON procul ab HISPANIOLA Insula in ea mundi parte, quæ
a recentioribus nouæ Indiæ titulo celebratur, sita est & alia BO-
RIQ VENA dicta. Hæc, mutato nomine, nostra ætate ab Hi-
spanis vocatur Insula D. IOANNIS de Portu diuite.

Eam IOANNES PONTIUS Legionensis primus omni-
um perhibetur inuenisse, & in ea Præfecturam obtinuisse. Sed cum
hanc sedem sibi non satis tutam stabilitamve existimaret, propter DIDACVM,
magni istius & celebratissimi CHRISTOPHORI COLVMBI filium, Ad-
miralium seu Classis Præfectum Generalem, & Gubernatorem Regium per no-
uas Insulas (cuius potentiam suspectam habens, metuebat ne ex inuidorum machina-
tione per ipsum aliquando pelleretur ea insula) tempori sibi de hostibus euitandis, deq;
nouis sedibus inuestigandis consulere voluit.

Anno 1512.

Anno igitur salutis 1512 priuato sumptu instructis duobus celocibus commeatu
& militibus, vela in altum dedit, & tamdiu continentis littus ad Septemtrio-
nem secutus est, donec Insulam BIMINIAM offenderet, quæ versus
polum Antarcticum, non vsq; adeo a feracissima illa &
amplissima insula CVBA est posita.

P A R E R G O N .

Fons Iuuentutis.

Circa hæc ipsa tempora constans rumor spargebatur de scaturigine seu fonte aqua cuiusdam medicamentosa, cuius tanta esset virtus & naturæ vis, ut si quis eam potaret, quantumvis decrepitus, & plane iam canis oblitus, vi & efficacia eius adeo iuuenesceret, ut adolescentis viginti annorum florem & vigorem referre videretur.

Huius famæ celebratione PONTIVS illectus, multū diuq; circa hanc insulam vagabundus, inuestigationi miræ huius, sed fabulosa interim scaturiginis, cuius tantæ virtutes prædicabantur, miro ardore indulgit, viresque plus detriuit indies, quam eas repararit: nam ultra semestre varia circumuectus maria, varias molestias errando pertulit.

Toto itaque iactatus pelago, & spes tantas frustra prosequens, tandem primus ipse delatus est in nouas, & ante hac plane incognitas Indiæ Occidentalis oras mediterraneas, ex parte continenti iunctas.

De nomine Regionis FLORIDÆ.

Ingressus itaque Regionem hanc PONTIVS, eam nomine FLORIDÆ insigniit, quod casu in ipso PALMARVM festo, quæ festiuitas Hispanorum cōsuetudine PASCHA FLORIDVM dicitur, huc appulisset, primusque eam obseruasset.

De situ seu positu Regionis FLORIDÆ.

Huius Regionis pars prominens seu anterior non dissimilis est manica, cuius cuspis longo tractu in mare excurrit.

Longitudo eius circiter centum, latitudo verò quinquaginta miliaria Gallica, seu leucas patet. Extremum promontorium viginti quinque gradus ab æquinoctiali linea distat; dehinc paulatim sese explicat & expandit versus Thraciam ventum, siue æstiualem Solis occasum. Vndosa sunt circa eam cuspidem seu promontorium loca plurimæque Insula, Martyres nuncupata, quæ Orientem spectat.

Corollarium de variatione autorum circa Inuentorem.

Autores de Inuentore eius variant. M. VRBANVS CALVETO in speciali tractatu suo Gallico, de Nouo orbe, quem collegit ex BENZONII Historia Italice scripta, originem inuentionis eius paulò antiquiorem facit, & eam ab Italis inuentoribus, sub REGIS Britannia HENRICI VII. auspicijs deducit; quanquã Hispani suæ genti fauentes, sibi eam arrogent. Eius verba subiiciam: Quantū ad inuentionem FLORIDÆ (inquit) eius palmã FRANCISCVS LOPESIVS de Gomara, Historicus Hispanus, suæ gentis hominibus ascribit, & Hispano cuidam IOANNI PONTIO LEGIONENSI attribuit; & hoc quidem eius rei gratia, ut axioma quod indubitatum esse sibi persuadet (cum tamen sit falsum) verū esse asserat; nempe omnes Indiæ Prouincias ab Hispanis inuentas esse, exceptis quas CHRISTOPHORVS COLVMBVS Genuensis Italus obseruarit.

Histor. general. lib. 2. cap. 1.

Qui

Gallorum in Floridam.

Qui verò hanc FLORIDENSIVM Regionem primus inuestigavit, is certo indicio doceri potest, fuisse nauclerum Venetum, qui eam Anno 1496. primus ob- 1496. servavit: quam rem se ita habere Italus quidam nobili familia natus, Philosophiæ insuper, & Mathematicarum scientiarum peritissimus constanter asseruit; qui se id ex ipsius Naucleri inuentoris ore audiuisse affirmabat, & tum cum hac affirmaret, multos adhuc superstites eius navigationis comites, testes huius rei commonstrabat: qui quidem si vir hic nobilis falsum asseruisset, ipsum mendacij arguere potuissent.

Hæc autem sunt ipsius viri nobilis Philosophi verba, quæ magnificis quibusdam Venetis senatoribus dixit, cum de ratione inuehendorum aromatum ageretur. An ignoratis inquit (erat autem sermo institutus de inuestiganda orientali India, quâ Thracias ventus flat) quid egerit civis quidam vester, vir rei Nauticæ & Cosmographiæ adeo peritus, ut hodie in tota Hispania sibi parem non habeat; eum autem peritia & industria in tantum euexit, ut REX Hispaniæ ipsum præfecerit omnibus naucleris in Occidentalem Indiam navigationem instituentibus, à cuius etiam auctoritate res nautica ita pendet, ut nemini, nisi ipsius permissu vel eò nauigare vel rem nauticam exercere liceat. Vnde nomen Supremi Naucleri tulit. Hic est Dominus ille Sebastianus Gabotus, quem ante aliquot annos inuisi, cum essem Hispali; ipsumque deprehendi prudentem admodum & perhumanum. Nam honorificentissime me excipiens, plurima singularia mihi commonstravit; inter alia verò egregiam & artificiosissimam quandam tabulam Cosmographicam, in qua delineatæ erant omnes peculiæres navigationes Lusitanorum & Hispanorum.

In commentario de Itineribus inuehendorum aromatum causa susceptis.

Edocuit etiam me, qua occasione ad harum rerum cognitionem, & peritiam tam perfectam euectus esset, ut videlicet pater eius Venetijs in Angliam negociationis ergo nauigarit, & Londinum usque peruenerit, se admodum iuvene assumpto, non tamen adeo ignaro, quin iam humaniores artes & fundamenta Sphærica assecutus fuerit; patrem autem circa id tempus istic extremum diem obiisse, quo fama celeberrima percrebuerat, Magnum illum Christophorum Columbum magnanima indagazione sua aperuisse oras Indicas; & hæc fama adeo per Angliam, & in ipsa Regis Henrici septimi, qui tum rerum potiebatur, aula inclaruerat, ut non humana industria, sed plaine numine quodam factum crederent, ut iter per occasum in ortum patere obseruatum esset.

Henricus VII. Angliæ Rex.

Huius igitur famæ gloria adeo inflammatus fui, ut ipse aliquod opus singulare & immortale animo conciperem: cum igitur adiutus mathematicum cognitione, sphærica ratione mihi perspectum esset, navigatione ad Thraciam ventum, qui medius est inter occasum & septentrionem, compendium itineris facturum ad Orientales Indias; Regiam Maiestatem de hoc proposito meo certiozem facere constitui. Rex Henricus septimus institutum meum summopere probauit, & naues duas suis sumptibus instructas mihi præbuit.

Anno igitur 1496. in principio veris ex Anglia solui, iter inter occasum & 1496. septentrionem dirigens. Nec animus erat ad ullam regionem appellere, priusquam ad Cataij oram maritimam peruenissem; hinc ad Indiam descendere proponebam. Sed elapsis aliquot diebus me à scopo aberrasse animaduerti, & ad terram delatum, quæ ad Septentrionem tendebat; vix dici potest quam animo tum cōsternato fuerim: Nihil-

Historia luctuosæ expeditionis

minus propositum meum instanter urgens, & oras legens Septentrionem versus, ipsum mihi scopum statuebam, sperans sinum aliquem me reperturum, qui se inter occasum & Septentrionem conuerteret, donec ad poli nostri antarctici 56. graduum altitudinem peruenirem.

Huc euectus obseruavi littus declinare versus ortum: itaque omnem spem abiciens me istuc fretum aliquod aut transitum reperturum, remensus sum iter confectum, ut littus ad equatorem tendens diligentius obseruarem, semper sperans fretum aliquod inuentum iri, per quod in Indiam penetrarem: atq; tamdiu illud secutus sum, donec ad terram, quæ hodie nostris Florida dicitur, deferrer. huc profectus substiti, nec ulterius tetendi, quia com meatus deficiebat, & inde in Angliam redij.

Hic igitur Gabotus fuit, qui Regis Angliæ auspiciis primus FLORIDAM obseruauit, eaque ratione plus iuris in eam habent Angli, quam Hispani, si ad acquirendam Prouinciæ alicuius iurisdictionem sufficit primum omnium illam conspexisse. Porro hæc Gaboti profectio tantam illi laudem conciliauit, ut in Angliam rediens, eamque seditionibus & bellis ciuilibus turbatam reperiens, in Hispaniam concesserit, ubi à Catholicis Regibus Ferdinando & Isabella, humanissime exceptus fuit, traditisque illi nauibus ad Brasiliæ regionis oram maritimam lustrandam missus, cum classe eo profectus eam perlustrare non destitit, donec ad ingentem illum fluuium vulgo de PLATA, hoc est, argenteum cognominatum perueniret, quem aduersum ad sexcentas leucas subiit, existimans fretum quodpiam esse, aut meatum marinum, qui ab altera continentis parte se in mare exoneraret, & illi iter præberet in Orientalem Indiam.

Proximus post Gabotum, qui ad Floridam prouinciam peruenit (quantum quidem resciri potest) fuit Ioannes Pontius Legionensis, cuius ante facta mentio.

Pars altera, quomodo administrata fuerit Florida.

Pontius igitur ea Prouincia duntaxat salutata & exosculata, in Insulam D. Ioannis de portu diuite reuertitur, ea spe ut classe isthic parata ad occupandam FLORIDAM proficisceretur. magnas enim opes se in ea Prouincia reperturum putabat, & florentem statum stabiliturum: itaq; magnis impensis in paranda Classe factis, Hispanias petijt, ad obtinendam à Rege Prouinciæ illius occupationem, & occupatæ administrationem. Eo cum peruenisset Regiam Maiestatem de maximis à se laboribus & diuturnis periculis in impetuoso mari exantlatis edocet, ab eademque ut pro tot tantisq; exhaustis laboribus gubernatione & Præfectura, tum Insula Biminia, tum Regionis FLORIDÆ donaretur anxie contendit. Sed agrè id obtinuit & intercessione magis amicorum, quàm ex proprio merito & officijs à se fidelissime prestitis voti petitionisq; compos factus est. Postquam iam Prouinciam hanc à Regia Maiestate obtinuisset, iter in Boriquenam Insulam, aliàs S. Ioannis de portu diuite, remetitur, & magnis impensis milites conscribens classem instruit, proponens animo suo per totam Biminiam Insulam & Regionem Floridensium nouas deducere colonias. Sed ubi littus FLORIDENSE vix contigisset, & socios, arma, com meatum, ac naualia exposuisset, iamq; in loco opportuniore oppidum & arcem condere moliretur; barbarorum turba, attonita horum barbatorum hominum & peregrinorum nauigiorum con-

spectu

110 Gallorum in Floridam.

specu, telis suis venenatis inopinato ipsos opprimunt, tantoque impetu in ipsos ea torquent, ut magna sociorum parte caesa, reliqui turpi fuga sibi consulerent, & nauibus conscensis abirent.

Infelix aduentus Pontij in FLORIDAM.

Pontius ipse in hoc tumultu iaculo infecto lethaliter vulneratus, vnus è fugientibus fuit, & vento Cubam Insulam delatus ex vulnere istuc expirauit. Sed nec solus Pontius vita exutus occidit, siquidem multi Hispanorum, quos huius expeditionis socios aduexerat ex telorum veneno grauiiter sauciati partim ocys, partim serius grauisissimis & intolerabilibus cruciatibus prius excarnificati, animas efflarunt. Nec enim ulla medicina huius veneni inflammationi restinguendae sufficiens excogitari poterat, ita factum est ut tunc temporis, intacta & inculta relinqueretur: inuentori suo exitiosa quidem, sed ipsa ex cade ipsius nobilitate existens.

Ferdinandus Sottus FLORIDAM inuadit, Anno 1534.

Multo tempore deinceps propter Incolarum ferociam & fortitudinem intacta fuit, nec quisquam cum barbaris tam pugnacibus congregari ausus fuit, donec multis annis post, Ferdinandus Sottus generalis Praefectus militum Hispanorum (qui ex praeda à Rege Peruano Attabalibe capta, magnis diuitijs auctus erat) animo iam ad maiora inflammato ab Imperatore Romano obtinuisset, ut expeditionem in Prouinciam hanc susciperet, & deuicta dominaretur. Is circiter annum tricesimum quartum supra millesimum & quingentesimum, quingentorum militum, inter quos multi veterani, copijs instructus, vento secundo in eas oras delatus est: sed nihil aliud somnians, quam auri fodinas, hac illac vagari cepit: fodinas istas requirens, nulla interim sollicitudine ductus, urbem aliquam condendi, aut coloniam traducendi; verum non reperiens eas opes, quas iam animo deuorarat, milites in mediterranea abducens, excursionibus & impressionibus subinde factis miserè incolas diuexabat, & animum ad auri & gemmarum thesauros plane conuertens, passim earum fodinas perscrutabatur. Siquidem persuaserat sibi hanc Regno Peruano fertilitate auri & fodinarum ubertate non fore inferiorem.

Hinc aureos sibi montes pollicens, & immensas animo suo diuitias concipiens, non tantum de Imperatoriae Maiestatis fauore & gratia (ob reditus quos annuos Camerae Caesareae penderet) intime obtinenda: sed de nominis & famae etiam apud posteritatem immortalitate consequenda, magnam animo suo spem fidemque fecerat.

Ferdinandus Sottus spe sua deijcitur.

Postquam vero integrum quinquennium incolas in fodinis habuisset arumno-
sissimos, neque quicquam commodi vel lucri inde ad se rediret, operamque & oleum, quod dicitur, perdidisset, non tantum socios spe inani lactatos fiducia deiecit, sed & ipse ob auaritia morbum, & consiliorum confusionem languescens contabuit:

Historia luctuosæ expeditionis

Videns enim se tanta spe & molimine cecidisse, impensis frustratum, & sibi cum dedecore ab incepto desistendum, æger ipse animo, seq; excrucians ex mœrore tandem consumptus vitam finiit. Socij eius plerique omnes à barbaris attriti, & è medio sublati perierunt.

Hispani sollicitatores repulsam tulerunt.

Exitiale hoc Ferdinandi Sotti fatum, nihilo plus aliorum animos absterruit, quo minus & ipsi fortunam suam in barbaris hisce experirentur, & spe aureorum montium hoc profectiois tedium allenarent.

1544. Anno 1544. multi extiterunt, qui hanc Regionem domitam Hispanorum imperio adijcere sibi pollicerentur; Inter hos maxime claruit Iulianus Samanus & Petrus Ahumada, qui de occupanda & administranda ea Maiestatem Regiam sollicitarent.

Sed nec Carolus V. Imperator, qui ea tempestate in Germania belligerabatur, nec Philippus huius filius, qui Hispanias absente patre imperio regebat, consentiente etiam his Camera seu Consistorio Indiano, cuiquam plenariam potestatem huius regni debellandi, aut nauigando exquirendi commiserunt: quippe subolebat ipsis, & vel iudicibus, vel coniectura consequi poterant, Sottum cum socijs suis libertate & potestate insolenter abusos, & ex nimio habendi ardore miseris incolis in fodinas metallicas detrusos, tam crudeles tamque intolerabiles extitisse; quæ res conspirationi occasionem præbuerit, ut Sottus cum socijs funditus extirparetur, conducibilis que esse duxerunt, Monachos eò mitti, qui concionibus hos feroces homines ad Christianam religionem amplectendam pellicerent, quàm milites, qui vi cogèrent.

Dominicani precibus & suauiloquentia Barbarorum animos aucupari tentant.

Huc accedebat, quod Monachi quidam ex Occidentali India recens reuersi, publice per Hispaniam concionarentur, magnam iniuriam miseris illis fieri, dum milites eò ablegantur, qui ipsos ad seruitia pertrahunt, ipsos depraedarentur, atque occiderent, cum ad veram DEI cognitionem adduci possent, si qui ipsorum lingua vernacula ipsis concionarentur. Ea de causa Monachi delecti, qui in FLORIDAM aliasque prouincias mitterentur, ad Barbaros & feroces istos blandimentis potius, & verborum lenocinio demulcendos alliciendosque, quàm armorum truculentia, & suppliciorum rigore prouocandos, aut in furorem agitandos esse; cum insuper ultrò fidem facerent, se autoribus hoc negocium ita consieri posse, neque se solum precibus & suauiloquentia, hos Christianæ fidei atque religioni, sed etiam Romanæ Cæsareæ Maiestatis imperio lucrifacturos; Huic Monachorum orationi, Imperator & Consistorij Indici assessores facile persuasi assenserunt, & probantes consilium tam salutare, hanc prouinciam ipsis commiserunt.

1549. Anno itaque 1549. Frater Ludouicus Cancellus de Baluastre Ordinis Sancti Dominici, adiunctis sibi quatuor ex eodem ordine itineris sui comitibus & negociorum socijs, peregrinationem hæc sumptibus Cæsareæ Maiestatis publicis ingreditur.

Vbi

P A R E R G O N .

Vbi iam fausto alite perfecisset iter, placidè ad littus adremigant, & loco ouationis, & moris à nauarchis recepti (quo tormentis bellicis magno fragore boantibus insuetis, & hominibus feris terrorem incutiunt) nostri hi religiosi, nil præter cruces rubentes in pacis signum manibus præferunt.

Frater LVDOVICVS socijs & nautis quibusdam comitatus, terra sese exponit inermem, nullog; telorum præsidio munitum, ut qui pacis Euangelium denunciare, nec armorum vim, aut gladiatorum aciem precibus suis obtendere præsumat.

Monachi à Barbaris discerpti.

Exorditur Euangelij prædicationem LVDOVICVS, sperans barbarorum animos consolatione Euangelica mitigari posse; quod quidem non abs re fuisset, nisi animi eorum diuturnis vexationibus adeò exasperati fuissent, ut plane intractabiles redditi fuerint (sunt enim huius Regionis Incolæ reliquis barbaris paulo mansuetiores, nec ut reliqui humana carne vescuntur) Ergò ut primum in conspectum venerunt, illi accelerantes confertim accurrere, & gregatim eos circumfluere, non quidem ut Euangelicæ prædicationi auscultarent, sed ut fustibus tanquam insanos eos mulctarent, & prostratos perderent. LVDOVICVS quantum oratione; quantumq; verborum suauitate atq; eloquentia valebat, animos eorum demulcere; illi tanquam surdo fabula caneretur, obturatis auribus contra tēdere, irruere, vociferari. Hic ergo inani verborum strepitu auras ventosq; laceffens à tumultuantibus urgeri, obrui, & una cum duobus ex socijs in conspectu reliquorum misere discerpi, vitæque breui momento priuari.

Reliqui conterriti hoc spectaculo, & tam tragico suorum exitu, fuga sibi ocys prospiciunt, satius existimantes inter ordinis sui confratres pietatis laude consenescere, quam apud hos tam inhumanos, & moribus plane rusticis præditos, corona martyrii insigniri, naues conscendunt, vela ventis implent, & re infecta Hispanias repetunt.

Corollarium.

Quidam domesticorum FERDINANDI SOTTI, qui à morte Domini sui in istis locis vitam degerat, & in Monachorum nauem fuga euaserat, pro comperto retulit barbaros LVDOVICO comitibusque occisis cutem integram detraxisse, suorumq; idolorum in delubris ad æternam rei gestæ memoriam suspendisse.

Conclusio.

Hæc ergo ea est REGIO FLORIDA, de qua in nostro præcedente fusius actum est Compendio; quæ olim ob clades Hispanis illatas inter reliquas India prouincias claruit; nostra vero ætate ob Gallorum in ea fatum lamentabile, & cum summa iniuria eiectionem per Hispanos factam, longe clarior euasit, multoque nobilior.

LIBRARY

[Faint, illegible text]

FRANCOFVRTI AD MOE-
num, apud Ioannem Wechelum, impensis
Theodori de Bry.

M D X C I.

[Faint, illegible text]

[Faint, illegible text]

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
FRANCIS AND CLARA
FRANCIS CLARA
FRANCIS CLARA

M D C C L

J890/
~~=B9/5V~~
GVL 2.1

J
De Bm
GV
pt 2.
1591
Fre

